

מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון גיליון 97 (ינואר 2021)

גל אולי סיגלר*

פברואר 2021

בשלהי כהונתו, קידם הנשיא טראמפ צעדים משמעותיים בתחום מדיניות-החוץ, בהם הטלת סנקציות נוספות על איראן, סיוע בפיוס בין קטר למועצת שיתוף הפעולה של מדינות המפרץ (GCC), העברת ישראל מתחום אחריות מפקדת EUCOM של הפנטגון (החולשת על אירופה) לזה של פיקוד המרכז CENTCOM (הכולל את המזרח התיכון), והגדרת המורדים החות'ים כארגון טרור. הנשיא בידן אייש תפקידי מפתח בתחום מדיניות-החוץ, והממשל הנכנס הכריז על כוונתו לחדש את יחסי ארה"ב עם הפלסטינים ולהשיב על כנה את התמיכה האמריקאית המסורתית בפתרון שתי-המדינות, בשונה מתמיכתו המוחלטת של טראמפ בנתניהו. בעוד שהמתיחות בין ארה"ב לאיראן הסלימה במהלך ימיו האחרונים של טראמפ בתפקיד, ממשיך בידן מתכוון לפעול בדרכים דיפלומטיות ורב-צדדיות על מנת לפעול למען הסכם גרעין חדש.

א. יחסי ישראל-ארה"ב

1. **הסוגייה האיראנית הופכת מרכזית ביחסי ישראל-ארה"ב.** טראמפ [הורה](#) על ארגון מחדש בפיקוד המרכז (CENTCOM) של משרד ההגנה האמריקאי על מנת להעביר את ישראל לתחום אחריותו, יחד עם בנות בריתה הסוניות של ארה"ב במזרח התיכון, ובכך לגבש חזית מאוחדת מול איראן. קודם לכן, ישראל היתה תחת תחום אחריותו של הפיקוד האירופי של הפנטגון. המהלך משקף את היחסים המתחממים בין ישראל למדינות ערב. בשיחתם הראשונה, [דן](#) מזכיר המדינה בלינקן ומקבילו הישראלי אשכנזי באיום האיראני, לקראת מהלכים מדיניים אמריקאיים מול טהראן. שר הביטחון גנץ [דן](#) בסוגיית היציבות האזורית וביחסי ישראל-ארה"ב עם מקבילו האמריקאי, מזכיר ההגנה אוסטין, שהביע את מחויבות ארה"ב לשימור יתרונה הצבאי האיכותי של ישראל.
2. **צוותו של בידן מנסח מדיניות חדשה, בעוד טראמפ התבצר עד הרגע האחרון במחויבותו לנתניהו.** בראיון לסיכום כהונתו, מזכיר המדינה פומפאו [אשרר](#) את הכרת ארה"ב בריבונות ישראל ברמת הגולן ואת תמיכתה בעמדת ישראל בסוגיית ירושלים. הוא גם שיבח את מאמצייהם של קושנר וטראמפ, שהניבו את הסכמי אברהם, והדגיש את חשיבותו של לחץ צבאי ומדיני על איראן. המפגש ה-47 במספר של הקבוצה הצבאית המשותפת לישראל וארה"ב התכנס (חלקית פנים אל פנים וחלקית בשיחת וידאו) על מנת לאשר את הברית האיתנה בין שתי המדינות ולציין את כינונם של הסכמי אברהם. בשימוע שהתקיים בקונגרס על מינויו, בלינקן [עמד על כך](#) ששגרירות ארה"ב בישראל לא תועבר מירושלים, הכריז כי ירושלים היא בירת ישראל ואישר את התנגדותו העיקשת של הממשל החדש לתנועת החרם על ישראל. עם זאת, הממשל החדש אינו צפוי [להוציא לפועל](#) את תכניתו של טראמפ לתייג ארגונים תומכי BDS כאנטישמיים. בידן [מינה](#) את סשה בייקר, הנחשבת לחברה באגף הפרוגרסיבי של המפלגה הדמוקרטית, כמנהלת בכירה לתכנון אסטרטגי. קודם לכן, היא כיהנה כסגנית מנהלת לענייני מדיניות במשרדה של הסנטורית אליזבת וורן, [שתמכה](#) בהשעיית הסיוע לישראל וביטול מעבר השגרירות לירושלים במידה שישראל תחבל במאמצים להשגת שלום. תוך שהיא חוזרת על תמיכתה המסורתית של ארצה בישראל, [הביעה](#) שגרירתו המיועדת של בידן לאו"ם, תומאס-גרינפלד, את נחישותה להגן על ישראל מפני ביקורת במוסדות בינלאומיים ולשכנע את מדינות ערב שנרמלו יחסים עם ישראל לעמוד לצדה בזירה הבינלאומית.

* גל אולי סיגלר הוא חוקר במכון מיתוים. הוא לומד מדעי המדינה באוניברסיטת ייל, ארה"ב, ותחומי העניין שלו כוללים את מדיניות ארה"ב במזרח התיכון, מדיניות גרעין, פוליטיקה ישראלית, חוק בינלאומי, רפורמות חברתיות וביואתיקה.

ב. הפלסטינים ותהליך השלום

1. **ממשל ביידן תומך בפתרון שתי-המדינות.** במהלך שימועו בקונגרס, בלינקן [אישר מחדש](#) את תמיכת ארה"ב בפתרון שתי-המדינות, אולם הביע ספק באשר לסיכוי להגיע לעסקה בעתיד הנראה לעין. ביידן [מינה](#) את סמנת'ה פאוור כמנהלת הסוכנות לסיוע חוץ (USAID), שנועד לה תפקיד מרכזי בהשבת יחסי ארה"ב עם הפלסטינים לקדמותם ובמימון מיזמים כלכליים וחברתיים ישראלים-פלסטינים.¹ ביידן [מינה](#) את האדי עמר, כתת-עוזר מזכיר המדינה לענייני ישראל והרשות הפלסטינית, גם בכוונה להסדיר את יחסי ארה"ב והפלסטינים. במהלך דיון במועצת הביטחון של האו"ם על המצב הסוער במזרח התיכון, ממלא מקום השגריר האמריקאי מיל [חזר ואישר](#) את תמיכתה ארה"ב בפתרון שתי-המדינות והדגיש שהצדדים לסכסוך צריכים להימנע מצעדים חד-צדדיים. מיל אמר עוד כי ביידן מתכוון לתווך בין הצדדים [ולשקם](#) את היחסים עם הפלסטינים. [דווח](#) כי אחד מיועציו של ביידן דן עם ראש ממשלת הרשות הפלסטינית א-שתייה בחידוש הסיוע האמריקאי ובפתיחה מחדש של נציגות אש"פ בווינגטון.

2. **דמוקרטים רבים טוענים כי ישראל אחראית לבריאותם של הפלסטינים במהלך המגפה.** חרף השבחים הבינלאומיים שישראל קצרה על מבצע החיסון הנרחב והמהיר שלה נגד נגיף הקורונה, מחוקקים דמוקרטים רבים, בהם חבר הקונגרס ניומן, [הביעו ביקורת](#) על הדרתם של הפלסטינים ממבצע החיסונים, תוך הדגשת אחריותה "המוסרית וההומניטרית" של ישראל להגן על בריאותם.

ג. ארה"ב ויחסי ישראל-מדינות ערב

1. **סודן מצטרפת רשמית להסכמי אברהם.** במהלך ביקור של מזכיר האוצר מנוצ'ין בחרטום, [הצטרפה](#) סודן להסכמי אברהם והסכימה רשמית לנרמל את יחסיה עם ישראל. מנוצ'ין [הבטיח](#) במזכר הבנות כי ארה"ב תלווה לסודן יותר ממיליארד דולר כדי לסייע לה בפירעון חובה לבנק העולמי.

2. **שיתוף פעולה בין ארה"ב למרוקו בעקבות נרמול היחסים עם ישראל.** טראמפ [העניק](#) למלך מוחמד השישי אות כבוד (אות לגיון ההצטיינות) על החלטתו לכוון יחסים דיפלומטיים עם ישראל. בעקבות זאת, נחתמו הסכמי שיתוף פעולה מגוונים בין מרוקו לארה"ב, ושגריר ארה"ב למרוקו פושר [חתם](#) על מזכר הבנות לשימור הקניין התרבותי והמורשת של מרוקו. במזכר נוסף, הבטיחו מרוקו וארה"ב להיאבק בכל גילוי של אנטישמיות, לרבות ניסיונות דה-לגיטימציה כלפי ישראל. סגן מזכיר המדינה לענייני המזרח הקרוב שנקר, [נועד](#) ברבאט עם פקידי מרוקאים לדון בשיתוף פעולה ביטחוני וכלכלי. ממשל ביידן [טרם הבהיר](#) את עמדתו בנוגע למעמדה של סהרה המערבית.

3. **ביידן משעה מכירת מטוסים מתקדמים לאיחוד האמירויות.** אחרי שממשל טראמפ קידם בהתלהבות עסקאות נשק עם מדינות המפרץ, לעתים תוך התעלמות מהפרת זכויות אדם על ידי השלטונות, ביידן [הבטיח](#) "לבחון מחדש" את הבריתות של ארצו ולהגן על ערכיה בזירה הבינלאומית. ביידן השעה לעת עתה את עסקת הנשק הגדולה עם איחוד האמירויות, [שנחשבת בעיני רבים](#) כגורם מרכזי בהחלטה האמירית לכוון יחסים דיפלומטיים עם ישראל.

ד. מדיניות ארה"ב במזרח התיכון

1. **המתחות בין ארה"ב לאיראן שוברת שיאים בימיו האחרונים של טראמפ בשלטון.** מזכיר המדינה פומפאו [גינה](#) את החלטת איראן מחודש דצמבר שאפשרה לסלק מתחומה פקחים של האו"ם. פומפאו הצהיר כי סירובה של איראן לשתף פעולה משקפת את כוונותיה הזדוניות. בתגובה להבטחתה של איראן לנקום את מותו של הגנרל קסאם סוליימני, [חזר בו](#) הפנטגון מהוראתו לנושאת המטוסים נימיץ לשוב מהמזרח התיכון והורה לה להישאר באזור המפרץ. ממלא מקום מזכיר ההגנה מילר הפציר בגורמים בינלאומיים ובאיראן להימנע מהטלת ספק ב"נחישותה" של ארה"ב. בעוד המתח גובר, [הצהיר](#) מפקד הכוח האווירי של משמרות המהפכה כי בתרחיש של התנגשות בין ארה"ב לאיראן, משמרות

¹ חרף היחסים החמים עם המחנה הפרו-ישראלי במהלך כהונתו הראשונה של אובמה, כשגרירת ארה"ב באו"ם סירבה פאוור להטיל וטו אמריקאי על הצעת החלטה נגד מדיניות הכיבוש הישראלית שהועלתה בשלהי כהונתו של אובמה.

המהפכה לא יבחינו בין "בסיסים אמריקאים למדינות המארחות אותם". מפציצי בי-52 אמריקאים [טו](#) בשמי המזרח התיכון שלוש פעמים החודש כדי להדגיש את נוכחותה של ארה"ב באזור. מחלקות המדינה [והאוצר](#) של ארה"ב [הטילו](#) סדרת סנקציות נוספות על איראן, תחילה נגד תעשיית הפלדה שלה באמצעות איסור על מכירת 15 חומרים לאיראן שנחשבים חיוניים לייצור נשק. ארה"ב גם [הגדירה](#) פקידים איראנים בכירים כטרוריסטים, [והטילה סנקציות](#) על מוסדות הפועלים בחסות איראן. פומפאו [התריע](#) מפני ברית בין איראן לאל-קאעידה, בטענה כי איראן הפכה למטה של ארגון הטרור, אולם גורמי מודיעין טענו כי המידע על כך מפוקפק, במקרה הטוב.

2. חזונו של בידן לחידוש מגעים דיפלומטיים עם איראן. ימים אחדים לפני השבעתו, בידן [הציג](#) את הצוות שבחר להוביל את מחלקת המדינה, בהם בוגרים רבים של ממשל אובמה לרבות שרמן ונולנד. שרמן, שאותה בידן מתכוון למנות לתת-מזכיר המדינה תחת בלינקן, [הובילה את המשא ומתן](#) על הסכם הגרעין עם איראן, מה שמאותת על כוונתו של בידן לשוב לדפוס יחסי ארה"ב-איראן ששרר בתקופת אובמה. בידן מינה את מאלי כנציג מיוחד לענייני איראן, שתפקידו לשכנע את איראן להגביל את שאיפותיה הגרעיניות ולנהל משא ומתן על הסרת הסנקציות הכלכליות החונקות אותה. היועץ של בידן לענייני ביטחון לאומי סאליבן [טען](#) כי ממשל בידן יפעל במהירות להשבת הסכם הגרעין בין המעצמות לאיראן, וינהל משא ומתן על הגבלת יכולות הטילים של איראן. בתדריך הראשון שלה לעיתונות, דוברת הבית הלבן סאקי הבהירה כי מטרת הממשל להכיל את יכולותיה הצבאיות של איראן וקראה לאיראן לעמוד בתנאים המגבילים של הסכם הגרעין. בלינקן [אמר](#) בשימועו בסנאט כי היוועצות בישראל ובבני ברית אחרים של ארה"ב בנוגע למדיניות כלפי איראן היא גורם מרכזי בחזון מדיניות-החוץ של הממשל החדש.

3. ארה"ב מקדמת בברכה את מהלך הפיוס בין מדינות המפרץ. יועצו הבכיר של טראמפ, קושנר, [סייע](#) בפיוס בין קטר לערב הסעודית, שהוביל לסיום שלוש שנות מצור על קטר. מחלקת המדינה פרסמה [הודעת תמיכה](#) בהצהרת מפגש הפסגה ה-41 של ה-GCC, שאפשרה את חידושן של קשרים דיפלומטיים וכלכליים בין מדינות המפרץ (ומצרים) לקטר. הסכסוך בין הצדדים תודלק בין השאר על ידי טענות לקשרים של קטר עם ארגוני טרור איראנים, שהוכחו נמרצות על ידי פקידי קטרים.

4. התייחסות לחות'ים כארגון טרור. המזכיר פומפאו דחף [להגדרת](#) המורדים החות'ים בתימן, הנתמכים על ידי איראן, כארגון טרור, אולם עשה זאת [בלי להיוועץ](#) בגורמי מקצוע. החלטתו העמידה לרשות ארה"ב מאגר נרחב של אמצעים כלכליים וצבאיים לשימוש נגד הארגון, לרבות אפשרות [למנוע מתימן](#) סיוע הומניטרי. ממשל בידן אמנם נמנע מביטול נמהר של מהלכי מדיניות-החוץ של הממשל הקודם, אולם בלינקן [הודיע](#) על בחינה מחדש של מעמד החות'ים, והשעה זמנית את הסנקציות הנרחבות שהוטלו על הארגון על ידי הממשל הקודם.

5. בידן מבטל את האיסור על כניסת אזרחים ממדינות מוסלמיות לארה"ב. ביומו הראשון בתפקיד, בידן [ביטל](#) את האיסור הידוע לשמצה על כניסת אזרחים ממדינות מוסלמיות מסוימות לארה"ב. את האיסור הטיל טראמפ ב-2017. מוסלמים ברחבי העולם [שיבחו](#) את החלטת בידן והביעו תקווה שתרגיע את תחושת האפליה שחשו מוסלמים רבים בארה"ב בשנים האחרונות.